

Reconstructie Dertig dagen kredietcrisis

Fortis is gered, daar is Icesave

Vervolg van pagina 1

len. Nooit eerder hebben ze zoiets bij de hand gehad. Iedereen leunt opgelucht achterover, een beetje lacherig, al is er aan Nederlandse zijde ontevredenheid. Te laat zijn ze ingeschakeld, waardoor ze snel en overhaast moesten onderhandelen.

Ook aan de Prinses Beatrixlaan in Den Haag leunen ambtenaren achterover. Ze zijn trots en ervan overtuigd dat de oplossing zal gaan werken. Het hele weekend hebben ze meegerekend om op alle mogelijke vragen vanuit Brussel antwoord te kunnen geven. Iedereen is zich ervan bewust dat Fortis niet het hele verhaal is van de kredietcrisis, dat ze voorbij Fortis moeten kijken naar de hele financiële markt. Gita Salden. 'Het was een reddingsoperatie, geen strategische actie. We hadden dit nodig om Fortis, in de kern een gezond bedrijf, door de crisis heen te helpen. Iedereen was bekaf, maar je moet door.'

Heftig moment

Zwarte Maandag is de beloning voor al het harde werk. Het aandeel Fortis verliest ruim een vijfde van zijn waarde. Niet de beurs maar de echte werkelijkheid schrikt Financiën op. De grote klanten van Fortis hebben geen vertrouwen in de reddingsactie. Ze nemen de benen en halen hun geld bij de bank op. De door iedereen bejubelde en onorthodoxe actie van de drie overheden valt plat als een baksteen. 'Op zo'n moment vervloek je het hele stelsel. Het was eng, een heftig moment', zegt Gita Salden.

Ze krijgt opdracht haar teams opnieuw te formeren. Tot in alle uithoeken van Financiën pakken ambtenaren hun blackberry's op. Pecunia en Non Olet bezetten de warrooms weer en hervatten het overleg met België. Dat wordt steeds ingewikkelder. De Belgen eisen dat Nederland met de toegezegde vier miljard op de proppen komt. Nederland wil alleen betalen als er een serieus contract ligt.

Nog steeds vermoeden de Belgen dat de Nederlanders zich het hoofd breken over de vraag hoe ze hun deal moeten afronden, maar in Den Haag hebben ze allang afscheid genomen van die overeenkomst. Nederland wil volledige nationalisatie van de bank. Het is de enig overgebleven optie.

Op 2 oktober maken Ter Haar en Barnard kwartier in Brussel. Donderdagavond vliegen Bos en Balkenende meteen in het Kamerdebat over de Miljoenennota met het regeringsvliegtuig naar Brussel. Het is tijd voor topberaad. De premiers en de ministers van Financiën van de drie landen zijn er allemaal. Ze zitten in het woonpaleis van de Belgische premier Leterme aan de Lambermontstraat. Het is er gezellig. Ze drinken koffie en een drankje, maar iedereen is dodelijk vermoeid. Hoe anders is de stemming in een zaaltje verderop bij de centrale bank van België. IJzig, koel en bedrukt. Hier zitten de onderhandelaars, ze zijn moe en ze komen er niet uit.

De oplossing: kleinere onderhandelingssteams. Ter Haar verhuist naar het Lambermontpaleis en voegt zich bij Balkenende, Bos en Gerritse. De Belgen verkleinen

hun delegatie ook en om 2 uur 's nachts beginnen de echte onderhandelingen. Van enige gemoedelijkheid is dan geen sprake meer. Het gaat op het tandvlees, vooral omdat de Belgen niet alleen hun eigen Fortis, maar eerder in de week ook de bank Dexia hebben moeten redden.

Eigenaar

Om 8 uur in de ochtend van vrijdag 4 oktober ligt er een rompovereenkomst. De Nederlandse staat koopt Fortis Nederland, ABN Amro en twee Nederlandse verzekeringstakken van Fortis in zijn geheel op voor 16,8 miljard euro. Van het ene op het andere moment zijn de Nederlandse belastingbetalers eigenaar van twee banken en twee verzekeraars.

Nog is het einde niet in zicht. Fortis kent een ingewikkelde structuur en het akkoord behoeft vele handtekeningen. Maar er zijn persconferenties afgesproken, de premiers, de ministers, de directeuren van de nationale banken, allemaal staan ze op springen. In arren moede wordt besloten een kleine delegatie achter te laten om de laatste handtekeningen te verzamelen.

Al die tijd - achttien uur lang - staat het feloranje Nederlandse regeringsvliegtuig op Zaventem te wachten. Geen journalist die het heeft opgemerkt. Niemand in Nederland of België weet wat er gaande is geweest. 'Een mirakel', zeggen ze op Financiën. In Nederland houdt vicepremier André Rouvoet de ministerraad net zo lang aan de praat, totdat Balkenende en Bos te-

rug zijn. Afgesproken is dat de Belgische en Nederlandse premiers op hetzelfde moment een persconferentie geven. In België is Leterme een kwartier eerder. Hij houdt zijn kaarten voor de borst, hij brengt het slechte nieuws, zegt dat het niet goed gaat met Fortis, maar dat in het weekend aan een oplossing wordt gewerkt. Balkenende en Bos doen minder geheimzinnig. De verrassing is compleet: Fortis is voor de tweede keer gered.

Barnard is met staatssecretaris Jan Kees de Jager voor Nederland in Brussel achtergebleven. De Belgen zijn doodop, ze willen van de Nederlanders af. De overeenkomst klopt nog niet helemaal, maar niemand wil een nieuw exemplaar maken, dus vertoont het contract nu handgeschreven correcties. Wanneer eindelijk de deur achter de Nederlanders dichtvalt, laten de Belgen de vertegenwoordigers van de Franse bank BNP Paribas binnen. Zij kopen het Belgische deel van Fortis.

'Op zo'n moment vervloek je het hele financiële stelsel. Het was eng, een heftig moment'

Koud is de zaak-Fortis/ABN Amro opgelost, of IJsland dient zich als probleem aan.

De internetbank Icesave, onderdeel van Landsbanki, zit in zwaar weer. IJsland is bijna bankroet en kan de bank niet redden. 120 duizend Nederlanders hebben hun geld bij Icesave tegen een forse spaarrente in bewaring gegeven. Nu zijn ze als de dood dat ze hun spaargeld, 1,6 miljard euro, in een klap kwijt zijn.

Barnard moet naar IJsland, samen met drie DNB-medewerkers. 'Operatie Koud', heet het dit keer. Ze nemen ook ambassadeur Ronald van Roeden mee, die uit Oslo moet komen, om toegang te krijgen tot politici.

IJsland heeft de buik vol van alle buitenlandse agressie en verwijten. De Nederlandse delegatie probeert het over een andere, vriendelijke boeg te gooien. Wat is er aan de hand, wat is de oplossing, hebben jullie hulp nodig? Doel is IJsland te laten erkennen dat het aan Nederlandse Icesave-klanten de eerste 20 duizend euro van hun spaargeld moet betalen. Dat wordt op de gang onder vier ogen beklonken. Daar erkent IJsland de schuld aan de spaarders.

Met die erkenning op zak legt de Nederlandse delegatie de oplossing op tafel: IJsland leent het geld van Nederland en betaalt dat op termijn terug. Het duurt even voordat er van de IJslandse autoriteiten groen licht komt. De nationale bank van IJsland zit boven een Chinees restaurant, dus halen de Nederlanders Chinees en kijken ze in hun hotelkamer naar opgewonden IJslanders op tv, zonder er iets

Met de klok mee: Johan Barnard, Gita Salden, Ronald Gerritse en Bernard ter Haar. Foto's Martijn Beekman/de Volkskrant

van te verstaan. Na twee uur slaap volgt er een serieus gesprek en kan de zaak worden beklonken. De IJslanders kunnen later de Nederlandse oplossing als een doe-het-zelfmodel offereen aan de Britten, die hun geld ook terugwillen. Barnard spoedt zich naar het vliegveld, onderwijl het document e-mailend naar Bos, die in Washington bij de IMF zit. Buiten staat een NOS-ploeg op het beloofde nieuws te wachten.

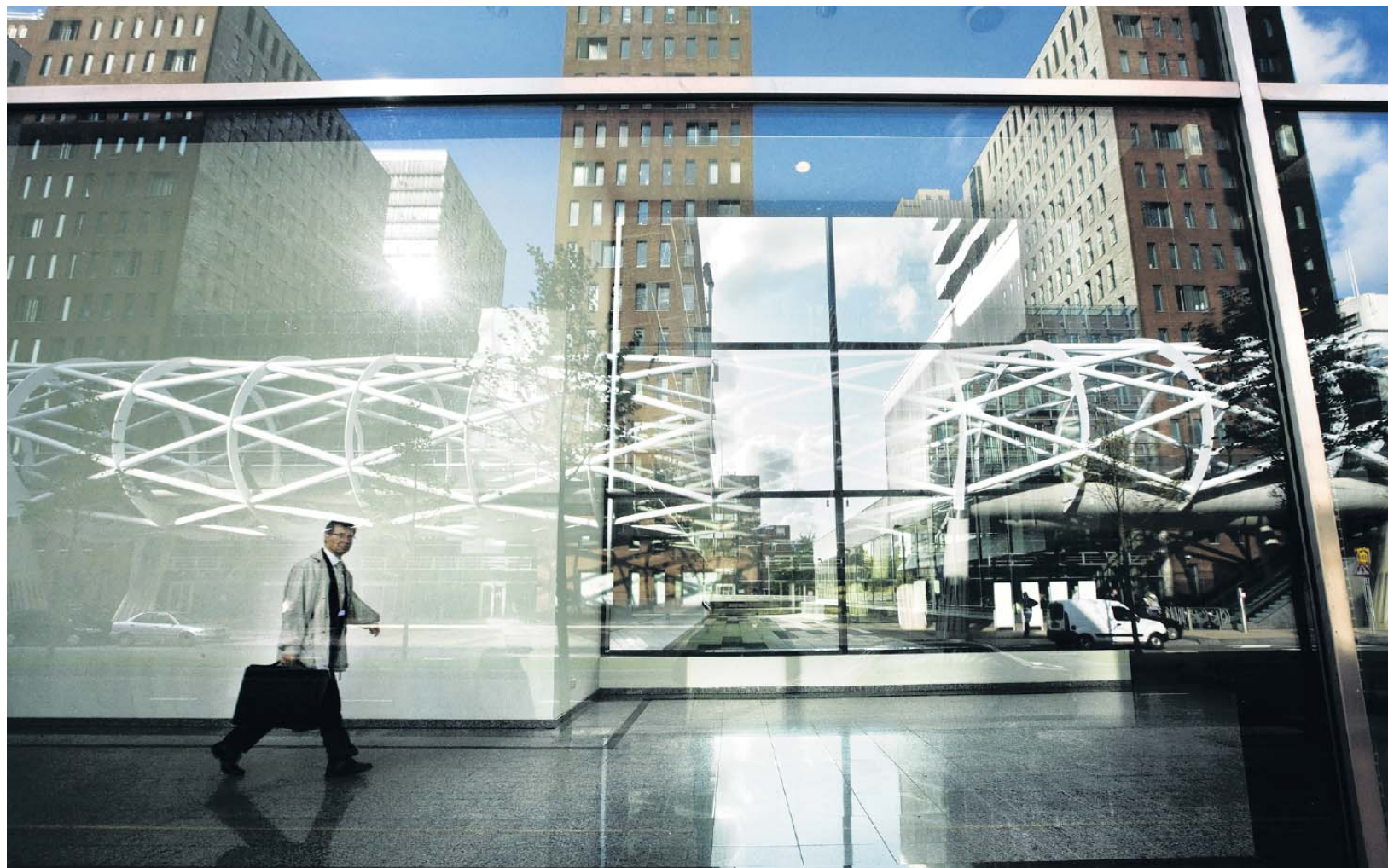
Maar in Washington kunnen ze het document pas openen als Barnard weer terug is op kantoor in Den Haag en een versie heeft gestuurd. Dan kan Bos eindelijk de deal met IJsland bekend maken. Het is zaterdagavond 11 oktober.

Op 9 oktober hebben Bos en Welink al bekendgemaakt dat de staat per direct 20 miljard euro beschikbaar stelt voor de financiële sector. Elke gezonde bank en verze-

keraar kan aankloppen om van het krediet gebruik te maken. Vier dagen later deelt Balkenende mee dat Nederland voor 200 miljard euro garant staat voor leningen die banken aan elkaar verstreken. Diezelfde stappen worden ook elders in de wereld gezet. De bancaire wereld is gered.

In de IJsvogelzaal op het ministerie van Financiën in Den Haag zitten ambtenaren al uren bij elkaar. Bernard ter Haar, de man die het eerst over participatie door de staat sprak, praat iedereen bij. Rustig, de adrenaline is gezakt. Wat wel blijft, is de verwondering. En de trots. 'We hebben het in gure tegenwind allemaal zelf moeten ontdekken', zegt Gerritse.

Deze reconstructie is tot stand gekomen mede op basis van gesprekken met ambtenaren van Financiën.

Het ministerie van Financiën, gezien in het raam van een ING gebouw aan de overkant van de straat. Foto Martijn Beekman/de Volkskrant